

УДК 347.95

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2023.4>**В. А. Кройтор***orcid.org/0000-0002-1849-5721**доктор юридичних наук, професор,**професор кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ВПЛИВ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА НА РОЗГЛЯД СПРАВ ПРО ВИЗНАННЯ НЕОБҐРУНТОВАНИМИ АКТИВІВ ТА ЇХ СТЯГНЕННЯ В ДОХІД ДЕРЖАВИ

Постановка проблеми. Частина перша ст. 2 ЦПК України визначає мету та завдання цивільного судочинства і тому є визначальною для розуміння сутності всіх наступних статей ЦПК України. Метою цивільного судочинства є захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Цією метою обумовлюються і завдання цивільного судочинства, якими є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ.

Сама можливість і порядок розгляду цивільних справ у порядку цивільного судочинства мають розглядатись насамперед з точки зору міжнародно-правових стандартів та бути закріплені в багатьох міжнародних і національних нормативно-правових актах [1, с. 305–348; 2, с. 249–260]. У правовій літературі всі міжнародні норми в галузі прав і свобод людини прийнято називати міжнародними стандартами [3, с. 66].

В Юридичній енциклопедії термін «стандарт» правильно тлумачиться як щось таке, що позбавлено індивідуальних особливостей, своєрідності, оригінальності. У широкому розумінні стандарт – це взірець, еталон, модель, сприймається як вихідне положення, якому мають відповідати певні об'єкти [4, с. 614–616]. Міжнародні стандарти в галузі прав людини – це загальновизнані міжнародно-правові норми, які закріплюють на загальнолюдському рівні статус особистості та установлюють перелік основоположних прав і свобод, обов'язок держав дотримуватися цих прав і свобод, а також межі можливого або припустимого їх обмеження [5, с. 2].

Підтримуємо аргументовану позицію С.П. Погребняка, який отожднює стандарт з правилом поведінки, що містить норма, та формулює таке визначення поняття: «Норма права – це різновид соціальної норми, що закріплює правило (стандарт) правомірної поведінки, неприпустимість відхилення від якого гарантується державою» [6, с. 4]. Міжнародно-правові стандарти у сфері відправлення правосуддя в цивільних

справах загалом і реалізації принципу гласності та відкритості цивільного судочинства зокрема виступають «чітко визначеними параметрами, межами» певної поведінки, вихід за межі яких порушуватиме оптимальний ступінь упорядкованості в певній сфері суспільних відносин. Відповідно, дослідження та впровадження таких міжнародно-правових стандартів у національне законодавство є нагальним завданням вітчизняних науковців. Вважаю актуальним і нагальним дослідження впливу міжнародно-правових стандартів на цивільне судочинство, зокрема на прикладі справ визнання необґрунтованими активів і стягнення їх у дохід держави.

Визнання майна необґрунтованими активами та його витребування, що фактично є конфіскацією майна, походження якого особа не може пояснити у цивільному порядку (так звана цивільна конфіскація), поряд із визнанням незаконного збагачення кримінальним правопорушенням, є двома найпоширенішими моделями правової протидії незаконному збагаченню. З іншої сторони, визнання необґрунтованими активів і стягнення їх у дохід держави є правовим засобом у механізмі правового регулювання цивільних відносин, що забезпечує захист прав, зокрема права власності. Відповідно, закріплення в чинному вітчизняному законодавстві ефективного порядку розгляду справ про визнання необґрунтованими активів і стягнення їх у дохід держави, який би відповідав міжнародно-правовим стандартам, є важливим науковим і теоретичним завданням.

Розгляд питання про відповідність цивільного судочинства міжнародно-правовим стандартам пов'язується також з реалізацією стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу.

Оцінка стану дослідження проблеми. У вітчизняній науковій літературі проблема визнання необґрунтованими активів і стягнення їх у дохід держави досліджена у працях: І.В. Андрюнова [26], В.І. Бобрик [27–28], А.А. Вознюк [29], Я.В. Вороніжського [30–31], І.В. Глобчук [32], Н.Ю. Філатової [33], О.В. Кіряк [34],

Н.М. Навальнєвої [35] та ін. Водночас, незважаючи на науково-теоретичну цінність наукових висновків зазначених науковців, слід наголосити, що вони не повною мірою вирішують усі потреби сучасної теорії та практики у сфері відправлення правосуддя в цивільних справах, особливо коли йдеться як про окремі категорії цивільних справ загалом, так і справи про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави зокрема. Маємо констатувати, що інститут визнання необґрунтованими активів і стягнення їх у дохід держави потребує глибшого наукового дослідження його правозастосовчих аспектів, зокрема з точки зору різних аспектів проблем впливу міжнародно-правових стандартів цивільного судочинства, що дозволить виокремити особливості його застосування, а також покращити можливості для його застосування.

Ці вчені провели ґрунтовні наукові дослідження загальних проблем визначення сутності та змісту цього міжгалузевого правового інституту, його значення в механізмі судового захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Водночас, незважаючи на науково-теоретичну цінність наукових висновків зазначених науковців, слід наголосити, що вони не повною мірою розв'язують усі потреби сучасної теорії та практики у сфері відправлення правосуддя по цивільних справах з точки зору міжнародно-правових стандартів захисту прав і свобод людини.

Так, погоджуючись з необхідністю системної протидії корупції, слід зазначити, що законодавчий підхід до визначення процесуального порядку розгляду справ про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави має сприяти реалізації принципу правової визначеності, а отже, і утвердженню принципу верховенства права. Так, Європейський суд з прав людини у рішенні від 9 червня 2005 року у справі «Бакланов проти Російської Федерації» зауважив, що національне законодавство має бути сформульовано так точно, щоб заявник міг у розумному ступені передбачати наслідки своїх дій (п. 46) [17].

Метою статті є виокремлення та дослідження міжнародно-правових стандартів у галузі цивільного судочинства та їх вплив на розгляд справ про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

Викладення основного матеріалу. Сфера захисту прав і свобод людини належить до напряму діяльності більшості міжнародних організацій, які на сьогодні прийняли значну кількість декларацій, конвенцій, хартій, що мають за мету задекларувати та закріпити на глобальному світовому рівні основоположні права та свободи людини та їх захист і відновлення у разі їх пору-

шення. Такі міжнародно-правові акти в галузі прав людини, як уже зазначалось, розглядаються як міжнародні стандарти, оскільки засновані на звичаєвих нормах, що сформувалися внаслідок визнання державами юридичної сили правил поведінки. Саме ця низка міжнародно-правових актів стала базисом для Конституції України та відповідного галузевого законодавства, зокрема, цивільного процесуального законодавства.

Як уже зазначалось, розгляд питання про міжнародно-правові стандарти щодо здійснення правосуддя в цивільних справах пов'язується насамперед із сучасним курсом України як держави. Для реалізації стратегічного курсу нашої країни на інтеграцію до Європейського Союзу, забезпечення її всебічного входження в європейський правовий простір, Україна має адаптувати своє законодавство до законодавства Європейського Союзу, що регулює відносини, зокрема, пов'язані з євроінтеграційними прагненнями України. Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» [18] чітко формулює євроінтеграційні прагнення України та враховує новий етап відносин між нашою державою та Євросоюзом, що закладений в Угоді про асоціацію та відповідає реаліям сьогодення. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу передбачає, що адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу полягає у зближенні із сучасною європейською системою права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави в рамках ЄС і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що склався у державах – членах ЄС.

Вимоги міжнародного права з проблематики прав людини, включаючи пакти ООН і регіональні конвенції, мають бути основою для розробки національного законодавства, яке визначає порядок здійснення правосуддя в цивільних справах.

Вважається, що найважливішим міжнародним стандартом є Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. Як резолюція Генеральної Асамблеї, цей текст сам по собі не має юридичної сили, але на практиці він має великий вплив, на нього часто посилаються, численні національні законодавчі порядки включають його, іноді навіть на конституційному рівні. Цей міжнародний документ посилається на філософію природного права («Усі люди народжуються вільними та рівними у гідності та у правах») та на демократичні принципи [19, с. 186–188].

Відповідно до ч. 8 ст. 31 Конвенції ООН проти корупції держави-учасниці можуть розглянути можливість установлення вимоги про те, щоб особа, яка вчинила злочин, довела законне походження таких удаваних доходів від злочину або іншого майна, що підлягає конфіскації, тією мірою, якою така вимога відповідає основоположним принципам їхнього внутрішнього права й характеру судового або іншого розгляду [20].

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 року зумовлює виникнення більш конкретних правил поведінки, а також підпорядковує їх собі [21]. Норми даної Конвенції є саме тими міжнародними стандартами, на яких ґрунтуються домовленості держав – учасниць Ради Європи, які лягають в основу внутрішніх правопорядків [22, с. 144]. З огляду на це, під час нормативного врегулювання та застосування порядку визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави мають враховуватися критерії допустимого позбавлення права власності, закладені у ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року і вироблені у практиці ЄСПЛ, що забезпечують реалізацію конституційного принципу непорушності права приватної власності та загальної засади цивільного законодавства – неприпустимості протиправного позбавлення права власності. Застосування інституту визнання необґрунтованими активів і їх стягнення у дохід держави має відповідати ст. 1 Протоколу № 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [23].

Крім того, на міжнародному рівні міжнародно-правові стандарти відправлення правосуддя по цивільних справах закріплені у ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19.10.1973 року) [24] та ін.

Підписавши в 2014 року Угоду про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншого боку, Україна взяла на себе зобов'язання до 2026 року гармонізувати своє законодавство у сфері утвердження верховенства права. В Угоді зазначається необхідність утвердження верховенства права та наголошується, що співробітництво має відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод (ст. 14) [25].

Слід зазначити, що в Україні конфіскацію необґрунтованих активів запроваджено внесенням змін до ст. 290 Цивільного процесуального кодексу України відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодав-

чих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів» від 31 жовтня 2019 року № 263-IX [26]. Основоположними для імплементації зазначеного механізму в Україні стали Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року [20] і директива Європейського парламенту і Ради 2014/42/ЄС від 03 квітня 2014 року «Про заморожування та конфіскацію засобів і доходів, одержаних злочинним шляхом, в Європейському Союзі» [27].

Для правильного розгляду і вирішення конкретної цивільної справи суддя має враховувати також норми Конституції України, положення міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, і рішень Європейського суду з прав людини [28, с. 69]. Серед рішень ЄСПЛ, які змінили цивільне процесуальне законодавство, слід виокремити низку наступних рішень. Зокрема, по цій категорії цивільних справ є необхідність у застосуванні принципу збалансованості інтересів людини з інтересами суспільства, зміст якого сформульовано, зокрема, у практиці ЄСПЛ. Так, у справі «Сорінг проти Сполученого Королівства» («Soering v. United Kingdom») в рішенні від 7 липня 1989 року ЄСПЛ зазначив, що Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року «спрямована на пошук справедливого співвідношення між потребами, пов'язаними з інтересами суспільства загалом, і вимогами захисту основних прав людини» [29]. У справі «Ріс проти Сполученого Королівства» («Rees v. United Kingdom») у рішенні від 17 жовтня 1986 року ЄСПЛ було зазначено, що, з'ясовуючи, чи існує позитивне зобов'язання держави стосовно людини, «належить врахувати справедливий баланс, який має бути встановлений між інтересами всього суспільства й інтересами окремої людини» [30].

Слід зауважити, що Європейський суд з прав людини визнає конфіскацію активів поза межами кримінального провадження такою, що не суперечить презумпції невинуватості, не порушує майнових прав і заборон покарання без закону. Для прикладу, ЄСПЛ у справі «Гогітідзе та інші проти Грузії» від 12 травня 2015 року зазначив, що є допустимим застосування конфіскації до будь-яких осіб, які отримали майно від особи, яка набула майно в результаті серйозних кримінальних злочинів, таких як корупція, відмивання коштів, оборот наркотичних засобів, без необхідної добросовісності (знаючи чи маючи підстави допускати його злочинне походження) [31, с. 45].

ЄСПЛ визнає також допустимою конфіскацію майна, що належало членам родини винного

(незалежно від його засудження) за таких обставин: 1) знання про незаконне походження майна; 2) неможливість пояснити походження майна; 3) вид злочину (тяжкість злочину); 4) з'ясування, чи не є третя сторона фіктивним власником (рішення від 10 квітня 2012 року у справі «Силицькиєне проти Литви»). ЄСПЛ звертає увагу на те, що постанова про конфіскацію не є встановленням вини за злочин (пп. 53, 54 рішення), а має законну мету в загальних інтересах і ґрунтується на доказах придбання конфіскованих активів шляхом реінвестування незаконних доходів злочинної організації (пп. 63, 65, 67 рішення) [32, с. 76–77].

Отже, вважаю, що з метою приведення національного законодавства у відповідність з міжнародними стандартами в галузі захисту прав людини, окремі питання у сфері відправлення правосуддя в цивільному судочинстві потребують подальшого удосконалення, зокрема, виходячи зі змісту прецедентної практики ЄСПЛ.

Як слушно зазначає С. В. Шевчук, найважливішу роль у запровадженні відповідних стандартів відіграє ЄСПЛ, який діє відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року, що набула чинності в Україні у вересні 1997 року. Саме з цього часу започатковано якісно новий підхід до імплементації правозахисних стандартів, яким надається конкретна правова форма. Прецедентна практика Європейського суду з прав людини нині фактично є елементом національної правової системи, оскільки сама Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод дає Суду право тлумачити положення Конституції України, а національні судові органи починають дедалі більше посилалися на його судові рішення під час вирішення питань у межах національної судової юрисдикції [5, с. 2].

Висновки. Слід зазначити, що сьогодні цивільне процесуальне законодавство України щодо відправлення правосуддя в цивільному судочинстві взагалі і щодо розгляду справ про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави зокрема, відповідає міжнародно-правовим стандартам. Ефективне застосування інституту визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави є можливим за умови відповідності міжнародним договорам і практиці ЄСПЛ.

Разом з тим, незважаючи на прогрес у законодавчій сфері, в Україні існує потреба в подальшому вдосконаленні правозастосовної практики та впровадженні названих міжнародних стандартів, зокрема, через використання судової практики ЄСПЛ. До того ж вступ України до Ради Європи зобов'язує дотримуватися міжнародних

норм і принципів у галузі захисту прав людини загалом і у сфері цивільного судочинства зокрема.

Література:

1. Кройтор В. А. Принципи цивільного судочинства та їх система: проблеми сучасної теорії і практики : монографія. Харків : Право, 2020. 672 с.
2. Кройтор В. А. Теоретико-методологічні основи формування та функціонування системи принципів цивільного судочинства : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2021. 600 с.
3. Кройтор В. А., Степаненко Т. В. Стандарти Європейського Союзу у сфері цивільного судочинства і проблема доступу до правосуддя. *Наукові записки Харківського економіко-правового університету*. № 1 (2). 2005. С. 64–77.
4. Юридична енциклопедія : в 6 т. Т. 5 / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Українська енциклопедія, 1998–2003. 736 с.
5. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Київ : Реферат, 2006. 848 с.
6. Погребняк С. П. Колізії у законодавстві України та шляхи їх переборення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2001. 19 с.
7. Андронов І. В. Розподіл тягаря доказування у цивільних справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. *Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. ім. Ю. С. Червоного (Одеса, 13 груд. 2019 р.) / за заг. ред. д. ю. н., професора Н. Ю. Голубевої. Одеса : Фенікс, 2019. С. 13–16.
8. Бобрик В. І. Проведення в справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування як вид галузєво-матеріальної диференціації справ позовного провадження цивільного процесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Вип. 1 Т. 1. С. 139–142.
9. Бобрик В. І. Матеріальна диференціація цивільного судочинства: провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2015. Вип. 2. С. 15–19.
10. Чернявський С. С., Вознюк А. А. Зарубіжний досвід правової протидії незаконному збагаченню. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. № 17 (1). С. 79–89.
11. Вороніжський Я. В. Зарубіжний досвід визнання необґрунтованими активів і їх стягнення у дохід держави. *Часопис цивілістики*. Випуск 44. С. 32–37.
12. Вороніжський Я. В. Актуальні питання інституту визнання необґрунтованими активів. *Київський часопис права*. 2021. № 4. С. 94–102.
13. Гловко І. В. Позовне провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування і «кримінальна спеціальна конфіскація»: питання кореляції. *Реформування цивільного процесуального права в умовах інтеграційних процесів в Україні* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції ім. Ю. С. Червоного (м. Одеса, 16 листопада 2018 р.) / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої. Одеса : Фенікс, 2018. С. 79–89.
14. Філатов Н. Ю. Новели законодавства України щодо конфіскації майна: порівняльно-правовий аналіз.

Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 94-й річниці з дня народження доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента АН УРСР В. П. Маслова. Харків : Право, 2016. С. 233–237.

15. Кіріяк О. В. Провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні. Матеріали Міжнародної наукової конференції (Чернівці, 26–27 жовтня 2017 р.). Чернівці : Технодрук, 2017. С. 431–433.

16. Навальнева Н. М. Підстави та порядок визнання майна необґрунтованими активами та його витребування. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 121–125. URL: http://www.pap.in.ua/4_2018/32.pdf (дата звернення 25.07.2023).

17. Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Бакланов проти Російської Федерації» від 9 червня 2005 року (скарга № 68443/01) URL: eur.court.eu/Uploads/ECHR_Baklanov_v_Russia_09_06_2005.doc (дата звернення: 17.09.2023).

18. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 № 287. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>. (дата звернення: 19.06.2023).

19. Тускоз Ж. Міжнародне право : підруч. Київ : Арт-Ек, 1998. 416 с.

20. Конвенція Організації об'єднаних націй проти корупції, 31.10.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 19.06.2023).

21. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 19.06.2023).

22. Бущенко А. П. Стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Систематизований дайджест рішень Європейського Суду з прав людини. Харків : Права людини, 2008. 432 с.

23. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text (дата звернення: 19.06.2023).

24. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 19.03.2023).

25. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Учинено в м. Брюссель двадцять першого березня дві тисячі чотирнадцятого року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 02.06.2023).

26. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-20#Text> (дата звернення: 25.08.2023).

27. Про заморожування та конфіскацію засобів і доходів, одержаних злочинним шляхом, в Європейському Союзі : Директива Європейського парламенту і Ради 2014/42/ЄС від 03.04.2014 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/2014-42-es.pdf> (дата звернення: 25.08.2023).

28. Присяжнюк Т., Мірошник О. Захист права власності у Європейському правовому просторі. *Право України*. 2001. № 8. С. 68–70.

29. Рішення Європейського суду з прав людини від 7 липня 1989 року по справі «Соєрінг проти Сполученого Королівства» («Soering v. United Kingdom»). URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_3_UKR (дата звернення: 25.08.2023).

30. Рішення Європейського суду з прав людини від 17 жовтня 1986 року по справі «Ріс проти Сполученого Королівства» («Rees v. United Kingdom»). URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_3_cory.pdf (дата звернення: 25.08.2023).

31. Рішення Європейського Суду з прав людини від 12 травня 2015 р. по справі «Гогітідзе та інші проти Грузії»: URL: <https://courses.ed-era.com/assets/courseware/9e466733eab9aeb296f9e4ce7973e27c/asset-v1:EdEra+HR201+hr201+type@asset+block/1P1-Gogitidze.pdf> (дата звернення: 25.08.2023).

32. Рішення Європейського Суду з прав людини від 10 квітня 2012 р. у справі «Силицькієне проти Литви». <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/vyznannya-aktyviv-neobgrunтованому-ta-yih-vytrebuvannya/> (дата звернення: 25.08.2023).

Анотація

Кройтор В. А. Вплив міжнародно-правових стандартів цивільного судочинства на розгляд справ про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. – Стаття.

Стаття присвячена впливу міжнародно-правових стандартів цивільного судочинства на розгляд справ про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

У праці констатується, що відповідні міжнародні правові стандарти у сфері відправлення правосуддя в цивільних справах виступають «чітко визначеними параметрами, межами» певної поведінки, вихід за рамки яких порушуватиме оптимальний ступінь упорядкованості в певній сфері суспільних відносин. Відповідно, дослідження та впровадження таких міжнародно-правових стандартів у національне законодавство є нагальним завданням вітчизняних науковців.

Доводиться, що розгляд питання про відповідність цивільного судочинства міжнародно-правовим стандартам пов'язується з реалізацією стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу.

У праці наголошено, що вимоги міжнародного права з проблематики прав людини мають бути основою для розробки національного законодавства, яке визначає порядок здійснення правосуддя в цивільних справах загалом і особливості розгляду справ про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави зокрема.

Проаналізовано роль судової практики Європейського суду з прав людини у становленні та процесі впровадження стандартів захисту прав і свобод людини у сфері відправлення правосуддя в цивільному судочинстві.

У статті зроблено висновок, що сьогодні цивільне процесуальне законодавство України щодо відправлення правосуддя в цивільному судочинстві загалом і щодо розгляду справ про

визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави зокрема, відповідає міжнародно-правовим стандартам. Ефективне застосування інституту визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави є можливим за умови відповідності міжнародним договорам і практиці ЄСПЛ.

Разом з тим, незважаючи на прогрес у законодавчій сфері, в Україні існує потреба в подальшому вдосконаленні правозастосовної практики та впровадженні названих міжнародних стандартів, зокрема, через використання судової практики ЄСПЛ. До того ж вступ України до Ради Європи зобов'язує дотримуватися міжнародних норм і принципів у галузі захисту прав людини загалом і у сфері цивільного судочинства зокрема.

Ключові слова: міжнародні правові стандарти, міжнародні стандарти в галузі прав людини, цивільне судочинство, розгляд справ про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, необґрунтовані активи.

Summary

Kroitor V. A. Influence of international and legal standards of civil proceedings on hearing cases on recognizing inconsistent assets and their collection into government revenue. – Article.

The article is focused on the influence of international and legal standards of civil proceedings on hearing cases on recognizing inconsistent assets and their collection into government revenue.

The author of the paper has stated that relevant international legal standards in the field of justice in civil cases act as “clearly defined parameters, boundaries” of certain behavior, and going beyond them will violate the optimal degree of ordering in a certain sphere of social relations. Accordingly, research and implementation of such international and legal standards into national legislation is an urgent task of domestic scholars.

It has been proved that considering the issue on the compliance of civil proceedings with international legal standards is related to the implementation of Ukraine’s strategic integration path into the European Union.

The author of the paper has emphasized that the requirements of international law on human rights issues should be the basis for the development of national legislation that determines the procedure for the administration of justice in civil cases in general and the specifics of hearing cases on recognizing inconsistent assets and their collection into government revenue, in particular.

The role of the case-law of the European Court of Human Rights in the formation and process of implementation of standards for the protection of human rights and freedoms in the field of administration of justice within civil proceedings has been analyzed.

The author of the article has concluded that the current civil procedural legislation of Ukraine regarding the administration of justice within civil proceedings in general, and in regard to hearing cases on recognizing inconsistent assets and their collection into government revenue, in particular, meets international and legal standards. Effective application of the institution of recognizing inconsistent assets and their collection into government revenue is possible under the condition of the compliance with international treaties and the case-law of the European Court of Human Rights.

At the same time, despite the progress in the legislative field, there is a need in Ukraine for further improvement of law-enforcement practice and the implementation of the mentioned international standards, in particular, through the application of the case-law of the European Court of Human Rights. Besides, Ukraine’s accession to the Council of Europe requires the compliance with international norms and principles in the field of human rights protection in general and in the field of civil proceedings, in particular.

Key words: international legal standards, international standards in the field of human rights, civil proceedings, hearing cases on recognizing inconsistent assets and their collection into government revenue, inconsistent assets.